

Is het OK om een Luddiet te zijn?

Thomas Pynchon

Het werk van de Amerikaanse auteur Thomas Pynchon (°1937) behoort 'tot het meest vitale, toonaangevende en exuberante uit de periode na WO II', aldus de *Moderne Encyclopedie van de Wereldliteratuur*. Zijn *Gravity's Rainbow* is een tour de force van de twintigste-eeuwse literatuur. Etcetera publiceert een sprankelend essay van Pynchon dat zowat twintig jaar geleden, op 28 oktober 1984, verscheen in *The New York Times Book Review*. **Bedenkingen rond breimachines en booswichten, Frankenstein en sciencefiction, computers, kennis en macht en de mogelijkheid van mirakels. Zijn we nog altijd bang van technologie?**

Alsof het nog niet volstond dat het 1984 is, is het dit jaar ook precies vijftig jaar geleden dat C.P. Snow zijn beroemde Rede-lezing gaf, 'De Twee Culturen en de Wetenschappelijke Revolutie', berucht voor haar waarschuwing dat het geestesleven in het Westen in toenemende mate gepolariseerd werd in twee groepen, een 'literaire' en een 'wetenschappelijke', waarbij elk van beide gedoemd was de andere niet te begrijpen noch naar waarde te schatten. De oorspronkelijke bedoeling van de lezing was thema's aan te kaarten als de curriculum-hervorming in het tijdperk van de Spoetnik en de rol van de technologie in de ontwikkeling van wat weldra bekend zou staan als de Derde Wereld. Maar het was de frase van de twee culturen die eenieiders aandacht trok. Toentertijd veroorzaakte ze zelfs verbaasd veel commotie. Een aantal al sterk vereenvoudigde punten werd nog enger geïnterpreteerd, ontlokte vervolgens allerhande opmerkingen, heen-en-weergeroep en zelfs giftige replieken. Uiteindelijk kreeg de hele zaak hierdoor –hoewel inmiddels weer wat afgezwakt door de nevelen van de tijd– een bijzonder zuur geurtje.

Vandaag de dag zou niemand nog weggelaten met een dergelijke tweedeling. Sinds 1959 worden we overspoeld door stromen van data groter dan de wereld ooit heeft mogen aanschouwen. Demystificatie is de orde van de dag en er wordt uit de school geklapt –en zelfs nieuwe schooltjes gevormd– dat het een lieve lust is. We verdenken mensen onmiddellijk van een zwak ego als ze zich nog trachten te verbergen achter het jargon van een specialisme, of durven te beweren dat een of andere database altijd te hoog gegrepen zal zijn voor een leek. Dezer dagen kan om het even wie met voldoende tijd, ontwikkeling en toegangsgeld aan om het even welk stukje gespecialiseerde kennis geraken dat hij/zij nodig heeft. Dus op dat punt kan de ruzie over twee culturen niet langer gaande gehouden worden. Een bezoekje

aan eender welke plaatselijke bibliotheek of tijdschriftenstand zal het meteen bevestigen: nu zijn er veel meer dan twee culturen, zoveel zelfs dat het werkelijke probleem van vandaag is: waar vind ik de tijd om ook maar iets te lezen buiten mijn eigen specialisme?

Wat wel is blijven leven, na een lange kwarteeuw, is de kwestie van de menselijke aard. C.P. Snow wilde, met de reflexen van een romanschrijver, niet alleen twee soorten kennis identificeren, maar ook twee soorten persoonlijkheid. Fragmentarische echo's van oude geschillen en van onverteerde sneren opgelopen tijdens langvervloegen rondetafelgekeuvel, hebben waarschijnlijk mee de subtekst (voedingsbodem) gevormd voor Snows buitensporige –en daardoor befaamde– bewering: 'Als we de wetenschappelijke cultuur buiten beschouwing laten, dan hebben alle overige intellectuelen de Industriële Revolutie nooit trachten, willen, of kunnen begrijpen.' Van zulke –voor het overgrote deel 'literaire' – 'intellectuelen' veronderstelde Lord Snow dat het 'natuurlijk Luddieten' waren.

Met uitzondering misschien van Brilsmurf, is het moeilijk je iemand voor te stellen die vandaag de dag nog uitgemaakt wil worden voor 'literair intellectueel', al klinkt het minder erg als je die term open-trekt tot, bijvoorbeeld, 'mensen die lezen en denken'. Uitgemaakt worden voor Luddiet is nog wat anders. Het doet vragen rijzen als: Is er iets bijzonders aan lezen en denken dat een persoon ertoe brengt of voorbestemt om Luddiet te worden? Is het OK een Luddiet te zijn? En, nu ik eraan denk, wat is trouwens een Luddiet?

HISTORISCH GEZIEN floreerden de Luddieten in Groot-Brittannië tussen ongeveer 1811 en 1816. Het waren georganiseerde, gemaskerde, anonieme groepen mannen wier doel erin bestond machinerie te vernielen van –meestal– de textielindustrie. Ze zwoeren geen trouw aan de

LEXICON VAN DE TECHNO CULTUUR

V Beginletter van een serie vliegende bommen die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Nazi's werd aangemaakt. De V1 was een onbemand vliegtuig met een vrij lage snel-

heid (600 km/u) en een bescheiden kruishoogte (1 km), zodat het nog relatief makkelijk kon worden onderschept. Dit werd al een pak moeilijker met de V2, het eerste ballistische tuig

in de geschiedenis, dat op zijn hoogtepunt (90 km) een supersonische snelheid (6000 km/u) haalde. In het laatste jaar van de oorlog lanceerden de Duitsers ongeveer 3700 V2's